

Cumarsáid faoi alt 9 den Acht (Litreacha, ríomhphoist & cora poist)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cumarsáid a fhreagairt sa teanga ina bhfuarthas í;
- Faisnéis i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach a eisiúint i nGaolainn nó go dátheangach.

1. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Moltaí:

Tá na dualgais seo riachtanach.

Ba chóir an méad seo a leanas a chur le haon scríbhinn nó post leictreonach eisithe go dátheangach:

- (a) bíodh an téacs i nGaolainn ann ar dtús
- (b) bíodh an téacs i nGaolainn chomh feiceálach, chomh sofheicthe agus chomh inléite céanna leis an dtéacs i mBéarla agus ar an taobh céanna den leathanach lena mbaineann sé
- (c) ná bhíodh na litreacha sa téacs i nGaolainne níos lú, ó thaobh méide de, ná na litreacha sa téacs i mBéarla
- (d) maidir leis an téacs i nGaolainn, cuirfeadh sé in iúl an t-eolas chéanna leis an eolas a chuireann an téacs i mBéarla in iúl
- (e) ní dhéanfar focal sa téacs i nGaolainn a chiorrú mura bhfuil an focal sa téacs i mBéarla, ar aistriúchán air é, ciorraithe chom maith

Ba chóir dualgais reachtúil a chur ar chomhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí a sholáthar trí mheán na Gaolainne sa Ghaeltacht ar chomhchaighdeán leis na seirbhísí a chuirtear ar fáil trí Bhéarla in áiteanna eile

Tá tábhacht ag baint le hearcaíocht i gcomhlachtaí poiblí, sé sin go mbeidh daoine fostaithe go mbeidh sé ar a gcumas cumarsáid a dhéanamh leis an bpobal trí mheán na Gaolainn go héifeachtach. Moltar go leasófar an reachtaíocht sa chaoi is go mbeidh dualgas ar chomhlachtaí

poiblí daoine a fhostú a bheidh abalta cumarsáid a dhéanamh leis an bpobal trí Ghaolainn, i scríbhinn nó le post leictreonach

2.

Foilseacháin faoi alt 10 den Acht

Dualgais reatha faoin Acht:

- Doiciméid áirithe a fhoilsiú go comhuaineach i nGaolainn agus i mBéarla (m.sh. tuarascálacha bliantúla, cuntais iniúchta, tograí beartais poiblí, ráitis straitéise srl.

2. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Moltaí:

Cheart na cáipéisí luaite san Acht a choiméad agus gan an liosta a leasú ar mhaithe le hairgead a shábháil. Cad is fiú daoine a spreagadh agus oiliúint le Gaolainn a úsáid mura mbíonn cáipéisí, 7rl. ann dóibh sa todhchaí le húsáid (tá moladh eile thíos ar conas airgead a shábháil!)

Ba chóir cur leis an liosta agus aon fhoirm chlóite nó leictreonach a bhainfeadh an pobal úsáid as a chur san áireamh chomh maith le suíomhanna gréasáin

Ba chóir go mbeadh an Ghaeilge agus an Béarla in aon cháipéis nó foirm dháttheangach taobh le taobh leis an teanga eile faoi aon chlúdach amháin (réiteodh seo an fhadhb nach mbíonn foirmeacha Gaolainn ar fáil in oifigí stáit agus thabharfadh sé deis agus spreagadh don phobal ar fad foirmeacha a líonadh as Gaolainn más mian leo)

Ba chóir go mbeadh gach cáipéis chorpáraideach curtha ar fáil go leictreonach amháin (d'fhéadfadh na comhlachtaí poiblí nó na leabharlanna cóipeanna aonaracha de na cáipéisí a chur i gcló ar ghnáthinneall fótachóipeála d'aon duine gan teacht aige ar ríomhaire. Shábhálfadh a leithead de mholadh na milliúin euro ar an Stát gach bliain mar gheall nach mbeadh orthu na mílte cáipéis chorpáraideach a chur i gcló!)

3.

Comharthaí, stáiseanóireacht & fógairtí taifeadta béil faoi na Rialacháin faoin Acht (I.R. Uimh. 391 de 2008)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cloí leis na Rialacháin maidir le húsáid na Gaolainne agus an Bhéarla ar chomharthaí, ar stáiseanóireacht agus i bhfógraí béil.

3. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Moltaí:

Tá na dualgais seo fíor riachtanach.

Bíodh an téacs i nGaolainn chomh feiceálach, chomh sofheicthe agus chomh hinléite céanna leis an téacs i mBéarla.

Ba cheart go mbeadh ainm gach comhlacht poiblí nua as Gaolainn. Chuirfeadh sé seo go mór le stádas na Gaolainne gan aon chostas sa bhreis, mar shampla an teideal “Uisce Éireann” a úsáid seachas “Irish Water”.

Maidir le híomhá na tire seo mar thír dháttheangach thar sáile, ba cheart deireadh a chur le heisceacht a dhéanamh d’fheidhmiú comhlachtaí poiblí thar lear: na hambasáidí, Coláiste na nGael sa Lbháin, 7rl

4.

Scéimeanna Teanga faoin Acht

Siad na scéimeanna teanga croílár an Achta Teanga. Leagtar amach sna scéimeanna teanga an córas trína bhforbraíonn comhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí trí Ghaeilge thar thréimhse ama. Is trí na scéimeanna teanga a dhéileáiltear le húsáid na Gaolainn ar shuíomhanna gréasáin, ar bhileoga, ar bhróisiúir, ar fhoirmeacha, trí sheirbhísí teileafóin, trí sheirbhísí idirphearsanta eile, trí sheirbhísí ar líne srl.

4.(a) I do thuairimse, an bhfuil córas na scéimeanna teanga sásúil, an bhfuil sé iomarcach nó an dteastaíonn leasú air?

4.(b) An bhfuil malairt córais a mholfá a bheadh níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla?

Moltaí:

Teastaíonn leasú.

Cheart go mbeadh ar an gcomhlacht poiblí a cur in iúil don bpobal na seirbhísí as Gaolainn atá ar fáil acu.

(b) Go bhforbrófaí córas nua le caighdeán a bheadh bunaithe ar rialacháin reachtúla, ar nós Na Rialacháin um Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 (ALT 9) 2008

Ba chóir gach rud i sceiméanna ranna éagsúla a chur le chéile nuair a chomhnasctar na ranna sin tar éis toghchán ginearálta nó eile, in ionad scéim iomlán nua a chur le chéile.

Ba chóir dualgas a chur ar na comhlachtaí, poiblíú le deallramh a dhéanamh ar a seirbhísí Gaolainne

5.

Seirbhísí ó chomhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht

Sa chaoi is gur féidir leis an Stát tacú le stádas agus le húsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht, tá sé an-tábhachtach go mbeidh pobal na Gaeltachta ábalta a ngnóthaí oifigiúla a dhéanamh leis an Stát trí Ghaeilge.

5.(a) An bhfuil tú sásta leis na seirbhísí atá á soláthar trí Ghaeilge ag comhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht?

5.(b) An bhfuil leasuithe a mholfá a chuirfeadh le héifeachtacht agus le héifeachtúlacht na gcomhlachtaí poiblí sa réimse seo?

Moltaí:

(a) Níl féidir a rádh ó thaobh seirbhíse dhó, go bhfuil seirbhís shásúil ar fáil trí Ghaolainn ón Stát sa Ghaeltacht.

(b) Ba chóir go mbeadh sé mar chuid de rialacháin nua san Acht go mbeadh gach seirbhís ar fáil do phobal na Gaeltachta trí Ghaolainn laistigh do chúig mbliana agus an Ghaolainn a bheith mar theanga oibre i ngach comhlacht poiblí sa Ghaeltacht fé chúig mbliana.

6.

Forálacha eile faoin Acht

Tá forálacha eile san Acht a dhaingníonn cearta maidir le húsáid na Gaeilge san Oireachtas, sna cúirteanna agus i gcóras logainmneacha an Stáit.

6. I do thuairimse, an leor na forálacha seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Moltaí:

Ní leor na forálacha seo.

San Oireachtas:

Ba cheart atheagar a chur ar na rannóga aistriúcháin chun an bhforáil seo a chuir i bhfeidhm i.e. Billí a fhoillsiú go dhátheangach.

Sna Cúirteanna:

Seastar leis na forálacha atá anois ann

Ba chóir cúisí a ionchúiseamh sa teanga oifigiúil a roghnaíonn sé/sí, fé mar a tharlaíonn mar shampla i gCeanada. Shábhálfadh sé seo costais aththeangaireachta.

Ba chóir go mbeadh breitheamh i gcás a réachtáiltear as Gaolainn nó go dhátheangach (Gaolainn/Béarla) ábalta Gaolainn a thuiscint agus an cas a éisteacht gan chabhair ó athteangaire. Shábhálfadh sé seo costais aththeangaireachta agus chinnteodh sé triail chothrom.

Ba chóir do bhreitheamh plé le páirtithe i gcúis sa teanga oifigiúil a roghnaíonn siad.

Ba chóir breithiúnas a thabhairt sa teanga oifigiúil nó sna teangacha oifigiúla a réachtálann na páirtithe a dtaobh sin den chás trí na meáin.

Dá mbeadh Gaolainn in úsáid ag páirtí nó ag finné, ba choir don mbreitheamh agus an giúiré (más ann) a bheith in ann Gaolainn a thuiscint agus an cas a éisteacht, gan chabhair ó ateangaire. Shábhálfadh sé seo costais ateangaireachta agus chinnteodh sé triail chothrom

Ba cheart an Ghaolainn a bheith mar theanga oibre ins gach cúirt sa Ghaeltacht.

I gcás dúiche nó cuaird go bhfuil limistéir Gaeltachta ann, go réachtálfaí suí amháin den gCúirt Dhúiche agus suí amháin don gCúirt Chuarda sa limistéir sin ar a laghad uair sa bhlian i.e. Gaeltacht Dhún na nGall, Chonamara agus Chorca Dhuibhne.

7.

Comhlachtaí poiblí faoin Acht

Cuireann an tAcht dualgas ar chomhlachtaí poiblí, atá liostaithe faoin Acht, seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge. Tá liosta iomlán na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht ar fáil ag www.ahg.gov.ie.

Tá na comhlachtaí poiblí seo a leanas liostaithe faoin Acht – Ranna agus oifigí Rialtais, údaráis áitiúla, ollscoileanna, institiúidí tríú leibhéal eile, coistí gairmoideachais, an Garda Síochána, an tSeirbhís Chúirteanna, na Coimisinéirí Ioncaim, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, gníomhaireachtaí, boird & cuideachtaí Stáit eile.

7. I do thuairimse, an bhfuil liosta na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht cuí nó an dteastaíonn leasú sa réimse seo?

Moltaí:

Níl sé iomlán

Ba cheart go dtiocfadh gach comhlacht poiblí nua fé Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 ar an bpointe boise.

Sa chás go gceapann nó go n-údaraíonn comhlacht poiblí cuideachta phríobháideach nó gníomhaireacht do aon tsaghas eile le feidhmiú thar a cheann agus é ag déileáil leis an bpobal - ba chóir go mbeadh na dualgais chéanna ortha is atá ag an gcomhlacht poiblí i gcás seirbhís a chur ar fáil trí Ghaeilge.

Cheart go dtiocfadh aon chomhlacht gur leis an stát é (bainc, comhlachtaí leath-stáit, srl. san áireamh) fén Acht nó aon chomhlacht a fhaigheann ceadúnas ón stát gníomhú sa tír (ní chosnóidh seo airgead ar an Stát agus bheadh go leor leor seirbhísí breise curtha ar fáil á bharr)

Cheart go gcuirfí tiontú Gaolainn ar theidil agus faisnéis na gcomhlachtaí agus na mbord éagsúla a luaithe agus is féidir atá i gceist ag an Rialtas a chur ar an bhfód de bhun fhorálacha an Bhoird Snip Nua agus plean athchóirithe don earnáil poiblí.

8.

Oifig an Choimisinéara Teanga

Is faoin Acht a bunaíodh Oifig an Choimisinéara Teanga. Is é príomhról na hOifige ná monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an Achta.

8. I do thuairimse, an bhfuil cumhachtaí agus feidhmeanna na hOifige sin dóthanach nó iomarcach agus an dteastaíonn leasuithe orthu?

Moltaí:

Ba cheart go mbeadh Oifig an Choimisinéara Teanga ag feidhmiú mar Oifig neamhspleách

Cheart cumhacht monatóireachta a thabhairt d'Oifig an Choimisinéara Teanga i gcur i bhfeidhm an Straitéis 20 Bliain don nGaolainn. 2010-2030